

VÁLKA & ENERGETICKÁ KRIZE

V České republice právě probíhá politický střet o to, zda bude energetická krize interpretována jako selhání státu, nebo coby důsledek ruské „energetické války“, jež si klade za cíl rozklad české společnosti.

Lidé jsou krajně znejistělí a bojí se budoucnosti. Často nevědí, jak zaplatí účty za elektřinu a zda budou mít na základní životní potřeby. Část společnosti se radikalizuje. A volá po změně politické reprezentace.

Úkolem státu proto je v krátkém čase učinit taková opatření, která odvrátí propad desítek tisíc domácností do chudoby a zklidní situaci. Pokud se mu to nepodaří, hrozí sociální otřesy, které mohou vyústit až k destrukci stávajícího politického systému.

Dalším úkolem státu je o opatřeních aktivně a otevřeně komunikovat a umenšovat tak prostor pro vznik a šíření spekulací a dezinformací.

Jsme v (energetické) válce! Nelze jen čekat na nalezení řešení na evropské úrovni. Je třeba jednat, a to hned!

Kvalifikace komunikačních rizik

RIZIKO	MÍRA HROZBY [2]	INDIKÁTORY [3]	OPATŘENÍ KRIT	DALŠÍ OPATŘENÍ [4]
1	Zanedbatelná hrozba	Situace je klidná , je klidná, o tématu se ve veřejném prostoru komunikuje fakticky a korektně a hrozba, že by se to změnilo, je zanedbatelná (je to téma, které není kontroverzní / není o něj zájem); zanedbatelné dopady v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku.	Není nutné komunikovat. Ale je vhodné komunikovat průběžně, preventivně a proaktivně a poskytovat informace a data k tématu	Podpora mediální gramotnosti.
2	Mírná hrozba Je vhodné, nikoliv však nutné komunikovat	Hrozí zmatení veřejnosti a neshoda na cílech a opatřeních, znejistění veřejnosti, nárůst obav a pochyb (např. je to komplikované téma s potenciálem rozdělit společnost), téma zatím nerezonuje na kvazi-mediální scéně dopady do oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku jsou zatím zanedbatelné.	Je žádoucí komunikovat průběžně, preventivně a proaktivně a poskytovat informace a data k tématu.	Podpora mediální gramotnosti, zapojení nevládního sektoru v úsilí tzv. „očkovat“ lidi proti dezinformacím apod. (např. formou online her), koordinovat / informovat ÚV a další relevantní instituce.
3	Střední hrozba Je velmi žádoucí komunikovat	Hrozí nadměrná pozornost mainstreamových médií a dezinterpretace situace , které mohou zneužít anti-systémoví aktéři a/ nebo příslušníci radikálně-populistické části politického spektra. Situace má potenciál vyvolat či již vyvolala nenávistné reakce a veřejné akce s dopadem na bezpečnost a veřejný pořádek, vč. porušování zákona (přestupky), zatím pod kontrolou P ČR (koná v souladu se svými pravomocemi). Šíří se dezinformace (zatím nepronikly výrazně do seriózních/důvěryhodných médií/kanálů), tématu se živě věnují systémoví aktéři a/nebo příslušníci radikálně-populistické části politického spektra.	Last-minute prebunking na sociálních sítích, lines to take/ memo komunikátorům ve státní správě, briefingy pro vybraná média /odborníky, zapojení mluvčích hlav / podporovatelů.	Relevantní složky (CHH MV, P ČR / další bezpečnostní složky) konají v souladu se svými pravomocemi; lze vypracovat reporty (CHH MV, další) o situaci s riziky + doporučeními; lze vypracovat různá právní stanoviska (MV dělá, např. jak se má P ČR stavět k určitému problému, např. šibenice) apod., dát vědět ÚV (koordinovat)
4	Silná hrozba Je nutné komunikovat	Dezinformace pronikly do seriózních/důvěryhodných médií/kanálů (tj. je to téma, které rezonuje); anti-systémoví aktéři a/nebo příslušníci radikálně-populistické části politického spektra téma aktivně zneužívají, dochází k častému porušování zákona (přestupky i vážnější trestné činy, výhrůžky, šíření poplašné zprávy, aktivizace nelegálních ozbrojených spolků apod.); je silně pravděpodobné zapojení cizí moci.	Na prebunking je pozdě, je třeba intenzivně komunikovat: odhalovat manipulativní techniky nepřítele a debunkovat, provést tzv. naming and shaming; zaslat lines to take všem, adresovat podprahové obavy (stát to má pod kontrolou apod.). Spolupráce s platformami (Meta, Google), příp. s Evropskou službou pro vnější činnost a dalšími zahraničními partnery na koordinaci/amplifikaci sdělení. Koordinovaná medializace opatření bezpečnostních složek/ justice ve stíhání a vyšetřování trestné činnosti.	Relevantní složky (CHH MV, P ČR / další bezpečnostní složky) konají v souladu se svými pravomocemi mj. k potlačování trestné činnosti; lze svolat jeden z mnoha výborů BRS (zpravodajský, pro hybridní působení, pro zahraniční bezpečnost apod.), případně i samotnou BRS; lze vypracovat analytické zprávy (MV ve spolupráci se zpravodajskými službami) s vyhodnocením rizik apod.
5	Akutní hrozba Je nutné komunikovat velmi aktivně	Nastalo akutní ohrožení bezpečnosti a veřejného pořádku (násilí, střety, útoky na bezpečnostní složky, terorismus) a narušování demokratického zřízení státu; je prokazatelné zapojení cizí moci.	Robustní komunikace, spolupráce s platformami, zahraničními partnery.	Dle potřeby lze svolat BRS, vyhlásit nouzový stavu, případně učinit další zákonná opatření k omezení negativních dopadů situace apod. Pokud mezinárodní / obranná rovina pak spolupráce s MZV / MO.

Aktualizováno 27. 7. 2022

[2] Tj. jak závažná bude situace, když nebudeme komunikovat. Přehled je orientační a není nutné, aby se vyskytovaly všechny indikátory současně.

[3] A to podle mediálního šíření (na dezinformační-scéně/v seriózních médiích), dopadů v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku, vč. dopadů na ústavněprávní uspořádání státu (např. protesty, porušování zákona, narušování demokratických procesů apod.).

[4] Nekomunikační, pouze pro přehled doplňujících opatření (některá opatření jsou dlouhodobá a přesahují trvání jednotlivých kauz/komunikačních kampaní).

Kontext

Česká republika společně s ostatními evropskými státy čelí bezprecedentní energetické krizi, kterou záměrně způsobil Ruská federace s cílem oslabit Evropskou unii, narušit její dosavadní – alespoň elementární – jednotu a přimět ji ke změně postoje vůči napadené Ukrajině.

Současná politika Ruské federace v oblasti energetiky není ničím jiným než pokračováním války jinými prostředky. To znamená, že ve válce se nenachází jen Ukrajina, ale také Česká republika spolu se svými evropskými spojenci.

Jakkoliv občané České republiky nejsou bezprostředně ohroženi na životech, dopady „energetické války“ již pociťují, a to zejména ve svých peněženkách. Postupně ztrácejí důvěru ve stát. A hledí do budoucnosti s nejistotou, až strachem.

Úkolem státu je proto posílit ve veřejném prostoru povědomí, že se Česká republika nachází v nové, zatím nepoznané, válce. Zároveň musí reálnými činy předejít tomu, aby se desítky tisíc domácností ocitly zcela bez prostředků, nebyly s to platit běžné účty a uvízly v dluhových pastech, přišly o standardní bydlení nebo skončily zcela bez přístřeší.

ROZSAH PROBLÉMU NA PŘÍKLADU PŘÍJMU DOMÁCNOSTÍ V ČR

ZDROJ: PAQ RESEARCH

Nejde ovšem jen o chudnoucí domácnosti, ale o celou ekonomiku. Elektrina je základní komponenta pro průmysl, služby i veřejný sektor. Ekonomika byla dlouhodobě zvyklá na nízké ceny energií ^[1] a jejich nyní prudký růst nezvládne.

V poměrně krátkém čase hrozí zastavování výroby, ukončování činnosti firem – a jejich přesun do zemí, které ceny energií účinně regulují nebo kompenzují – zvyšování nezaměstnanosti a strmý pokles růstu HDP.

Vzhledem k tomu, že finanční pomoc celému hospodářství je finančně obrovsky náročná, ukazuje se jako nezbytné hledat koordinované evropské řešení. **Krátkodobě je nicméně potřeba pomoci firmám tak, aby se zmírnily extrémní dopady na životní úroveň českých občanů a na sociální systém.**

Zároveň platí, že realizovaná opatření musejí utlumit dopady na domácnosti a firmy, ale neměly by vést k vyšší spotřebě elektřiny. Navíc lze důvodně odhadovat, že nedostatek elektřiny se bude v zimě prohlubovat kvůli klesajícímu objemu výroby z větrných a fotovoltaických elektráren. Řešení si proto kromě sociálních a dalších opatření vyžádá i značné organizační kapacity.

Pokud se státu nepodaří dopady „energetické války“ umenšit, **hrozí sociální otřesy, které mohou vyústit až k úplné ztrátě důvěry občanů v základní funkce státu a veřejné sféry**, zpochybnění dosavadního prozápadního směřování České republiky, případně až k destrukci stávajícího politického systému založeném na otevřené soutěži politických stran.

[1] Spotové ceny elektřiny se od roku 2010 až do roku 2021 pohybovaly pod 50 EUR/MWh. Aktuální průměr za rok 2022 činí 240 EUR.

Komunikační cíle

V České republice právě probíhá politický a zejména komunikační střet o to, zda bude energetická krize, respektive zdražování energií interpretováno jako selhání státu, případně Evropské unie

Elektřina není obyčejná komodita, je veřejným statkem. Nemůžete říct milionům lidí „Tak holt nemáte na elektřinu, vaše smůla“ a myslet si, že to jen tak zkousnou.

jako takové, nebo coby důsledek ruské „energetické války“.

Česká společnost není v pohledu na původce stávající krize jednotná, naopak je rozdělená na dvě podobně

velké skupiny, přičemž ta kritická je pochopitelně hlasitější, viditelnější a relativně snadno přehluší názorové oponenty.

Problematika energetiky je navíc mimořádně složitá a pro drtivou většinu lidí nesrozumitelná. A energetická témata jsou dlouhodobě terčem dezinformačních kampaní, které působí napříč socioekonomickými skupinami.

S rostoucí únavou z války lze současně očekávat, že bude přibývat těch, kteří se přikloní ke kritickému segmentu společnosti a začnou zpochybňovat, že hlavním důvodem zdražování cen energií je Rusko a jeho agresivní politika.

Teze, že se Česká republika nachází ve válce s Ruskou federací, proto nesmí být používána jako výmluva pro neschopnost státu prakticky pomoci domácnostem, které se propadají do chudoby, a celé zdejší ekonomice.

Narativ je naopak třeba uchopit tak, že válka sice způsobuje občanům České republiky mnohé těžkosti, ale **stát dělá vše pro to, aby její dopady co nejvíce zmírnil, zajistil lidem důstojné životy a zachoval sociální smír.**

1

Ozřejmit, že ve válce s Ruskem se nenachází jen Ukrajina, ale také Česká republika, neboť dnešní ruská energetická politika není ničím jiným než pokračováním války jinými prostředky.

2

Připomenout, že původcem bezprecedentní energetické krize je Ruská federace, respektive její rozpínavá a agresivní politika, která dlouhodobě a cíleně poškozují zájmy České republiky.

3

Ubezpečit občany České republiky, že stát rozumí jejich obavám z budoucnosti a má připravenou sérii konkrétních opatření, která jim pomohou důstojně projít složitým obdobím.

4

Udržet elementární sociální smír, a to nejen skrze pomoc chudnoucím domácnostem, ale i uvážlivým slovníkem vůči těm, kteří jsou ke stávajícímu vedení státu výrazně kritičtí.

5

Nabídnout naději, že nynější krize je příležitostí pro vybudování silnější, odolnější a nezávislejší ČR v blízké budoucnosti, tedy že „světlo na konci tunelu“ představuje důsledná energetická transformace.

Příklady sjednocené komunikace

- I. **Česká republika stojí od samého počátku války po boku Ukrajiny.** Patříme mezi největší dodavatele zbraní bránícím se Ukrajincům. Staráme se o stovky tisíc válečných uprchlíků. Jsme sice malou zemí, ale nebojíme se. A navzdory ruským výhrůžkám neuhneme ani o píd'.
- II. **Nepříteli nelze ustupovat. Vítězství nad Ruskem nebude zadarmo.** Dnešní těžkosti jsou ovšem investicí do budoucnosti. Vytrvalost, jednota a neústupnost jsou předplatným naší svobody.
- III. **Ruskem vyvolaná energetická krize je pokračováním války jinými prostředky.** Jejím cílem je narušit naši jednotu, nalomit odhodlání bránit se a zříct se podpory Ukrajiny. My se ale nevzdáme. Nikdy. Jsme Češi!
- IV. **Rusko již nebude vydírat české občany a škodit českému státu. Trh s elektřinou dostaneme pod kontrolu.** Plánujeme na evropské úrovni oddělit ceny plynu od tvorby ceny elektřiny, což zamezí jejímu zvyšování.
- V. **Připravujeme pětiletý plán, která zbaví Českou republiku energetické závislosti na Rusku.** Nebudeme tak zranitelní vůči jeho snahám navyšovat ceny plynu, poškozovat naši ekonomiku a ohrožovat důstojné životy našich občanů. Čím dříve výrazně snížíme závislost na ruském plynu, tím rychleji se uklidní energetické trhy a ceny energií začnou klesat.

VI. **Jsmo ve válce, ale nevzdáváme se. Stojíme za Ukrajinou a pomáháme českým občanům.**

- Připravili jsme úsporný tarif. Díky němu všechny domácnosti letos dostanou příspěvek okolo 4 000 korun.
- Zajistili jsme dostatek plynu na nadcházející topnou sezónu. Nikdo se nemusí bát, že mu bude zima.
- Zásobníky jsme naplnili na více než 84 %, objem plynu dosahoval (k 4. 9. 2022) 2 889 milionů m³, což je o více než 800 milionů m³ více než loni.
- Stát sám nakoupil 240 milionů m³ plynu. Celkem má vliv na více než 700 milionů m³. To znamená, že tento plyn bude uvolňován po celou zimu podle jasných pravidel.
- Zajistili jsme pro Českou republiku podíl v LNG terminálu v Holandsku. Ten má kapacitu 3 miliardy m³ – tedy třetinu české roční spotřeby. Zprovozněn bude v půlce září. Umožní využívat plyn z jiných zemí, než je Rusko – zvýší se tak naše energetická soběstačnost a výhledově i klesnou ceny plynu.
- Umožnili jsme teplárnám využívat místo plynu i jiná paliva, jako je uhlí nebo lehké topné oleje, aniž by čelily sankcím kvůli nesplnění emisních standardů. Zajištění tepla pro všechny domácnosti je naší prioritou.

VII. **Stát na pomoc s rostoucími cenami vyčlenil 177 miliard korun.** Ve srovnání s ostatními státy Evropské unie je tak Česká republika na čtvrtém místě z hlediska celkové výše pomoci v poměru k HDP. Nikdo nezůstane v těžkých časech sám.

Společenská situace

Počet domácností s příjmem pod hranicí chudoby vzrostl z 9 až 10 % během roku 2021 na 17 % v březnu roku 2022.

Od té doby jejich počet – mimo jiné díky valorizaci důchodů, která některé seniory vrátila o několik stovek korun nad hranici chudoby – mírně poklesl.

Chudobou jsou postiženy domácnosti s nízkým vzděláním (23 % příjmově chudých), z regionu Jihovýchod a Severozápad (18 %), samoživitelé (53 %) a nájemníci a podnájemníci (18 %). V posledním půl roce se do chudoby nejvíce propadají samostatně žijící důchodci a dospělí.

V příjmové chudobě se rovněž nachází množství domácností s dětmi (15 %). Současně roste počet těch domácností s dětmi (24 %), jejichž čistý měsíční příjem nedosahuje mediánu a kterým jejich úspory nevydrží déle než jeden měsíc.

Celkově narostl počet domácností, které po zaplacení běžných výdajů nic neuspoří, případně musejí sahat do rezerv. Loni bylo takových domácností 20 %, nyní je jich 34 %. Podíl domácností, které nejsou s to šetřit, je v některých skupinách společnosti více než poloviční.

ZDROJ: PAQ RESEARCH

Postoje veřejnosti

Češi nemají rádi Rusko a nepodporují ho. Souhrnný ukazatel postoje ke geopolitickému vývoji ukazuje stabilní náladu české veřejnosti. Po květnovém poklesu opět vzrostla podpora posílení východní hranice NATO. Podpora politiky appeasementu nestoupá. Dlouhodobě proruských jsou v populaci stále 4 %, mírně – na hranici statistické chyby – roste počet dezinformovaných.

POSTOJ K RUSKU A K VÁLCE

● Prozápádní pro aktivitu ● Prozápádní pro pasivitu ● Nejistí ● Dezinformovaní ● Silně prorůstí

ZAČÁTEK DUBNA

ZAČÁTEK KVĚTNA

POLOVINA ČERVNA

ZDROJ: STEM

Konflikt na Ukrajině trvá již šest měsíců a pro občany České republiky již zdaleka nepředstavuje zásadní téma.

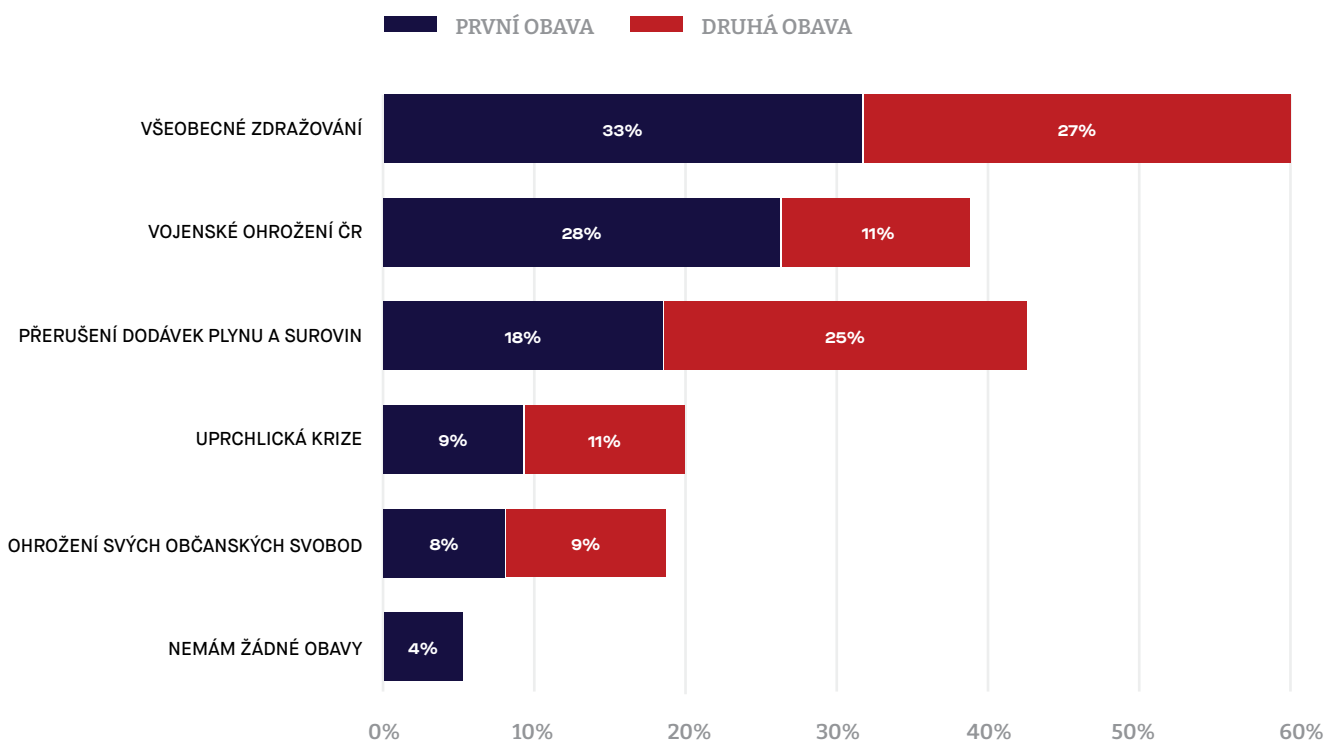
Společnost je celkově vyčerpaná a plná obav z dalšího vývoje.

Přes 55 % Čechů hledí do budoucnosti s nejistotou, což je nejvíce od začátku pravidelných měření v roce 1997.

Lidé se obávají zejména toho, že válka s sebou přinese zdražování a nedostatek plynu. Necítí se ovšem osobně ohroženi, respektive si nepřiznávají, že se Česká republika rovněž nachází ve válce s Ruskou federací.

ČEHO SE V SOUVISLOSTI S VÁLKOU NA UKRAJINĚ OBÁVÁTE NEJVÍC?

Zdroj: STEM

Většina české společnosti je současně přesvědčena, že stát nepodniká dostatečně razantní kroky pro zkrocení rostoucích cen. Kritičtí v tomto případě nejsou jen voliči opozičních stran, ale také zhruba polovina podporovatelů stávající vládní koalice.

MYSLÍTE SI, ŽE SE VLÁDA DOSTATEČNĚ SNAŽÍ, ABY ZABRÁNILA VÝRAZNÉMU NÁRŮSTU CHUDOBY V NAŠÍ ZEMI?

ZDROJ: STEM

Bezpečností rizika

Velké ekonomické obavy obyvatelstva a s nimi spojená frustrace má potenciál vyústit v protesty, vyvolat projevy nenávisti, rozdmýchat šíření dezinformací a podrýt podporu humanitární pomoci Ukrajině a Ukrajincům.

Násilná radikalizace části společnosti může ohrozit jak bezpečnost českých občanů, tak výkon služeb bezpečnostních složek a případně i ochromit fungování demokratického právního státu.

Prohlubující se ekonomické problémy některých domácností mohou současně způsobit nárůst sociálního vyloučení, frustrace a rozhořčení a s tím spojené hrozby stoupající kriminality, což má potenciál dále snížit kvalitu soužití a sociální smír.

Prvním významným varovným signálem byla demonstrace Česká republika na 1. místě, která se odehrála 3. září 2022 na Václavském náměstí a již se zúčastnilo více než sedmdesát tisíc lidí, což vysoce převýšilo jak odhady odborníků, tak i samotných organizátorů z řad dezinformační scény.

Ti dlouhodobě straní Ruské federaci, šíří názory, jež konvenují ruské propagandě, podporu ukrajinských uprchlíků označují za „ředění národa“ a usilují o vystoupení naší země z Evropské unie a NATO.

S ohledem na skutečnost, že podobné akce v minulosti ani zdaleka nedosahovaly srovnatelně vysoké účasti, lze předpokládat, že se ve společnosti nakupilo značné napětí a lidé budou chodit do ulic protestovat čím dál častěji.

Řetězové e-maily

Emailů bylo opět zachyceno relativně méně než obvykle, hlavním narativem zůstávají ceny energií. Výzva občanům (hnutí Česko, Neplať!), aby od října přestali platit údajně nezákoně zálohy za energie vzbuzuje falešné naděje, že to lidem projde bez postihu. Jindřich Rajchl kritizuje vládu za nečinnost a za půjčku ČEZu a dává za vzor regulované ceny elektřiny ve Francii.

Sociální sítě

Trollové jedou linku „hlavně že podporujete Ukrajinu, ale my budeme mít drahý plyn“. Staví cenu plynu nad lidskou svobodu, tj. hlavně levné energie, i když nás to bude stát svobodu a nezávislost. To, že umírají Ukrajinci, jim nevadí.

ZDROJ: ANALÝZA ČESKÝCH ELFŮ

Vaše dotazy jsme připraveni
zodpovědět na adrese
krit@mvcv.cz